

Kunnskapsdepartementet  
Postboks 8119 Dep  
0032 Oslo

## Innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

Vi viser til brev av 10. april fra forsknings- og høyere utdanningsministeren. I forbindelse med den kommende stortingsmeldingen om arbeidslivsrelevans i høyere utdanning, inviterer ministeren til innspill fra relevante aktører.

### 1. Innledning

Ambisjonen for den planlagte stortingsmeldingen er å styrke kvaliteten og arbeidslivsrelevansen i utdanningene gjennom bedre og mer gjensidig samarbeid om samfunnets kunnskapsbehov og studentenes læring. Det vises til at kvaliteten på utdanningsoppleggene i norsk høyere utdanning jevnt over er god, og at arbeidsgiverne stort sett er fornøyd med kompetansen de får tilgang til. Gitt utviklingsbehovene og omstillingsbehovene fremover, må likevel kvaliteten og relevansen styrkes. Studentene skal forberedes bedre på arbeidslivet, og arbeidslivet skal få tilgang til relevant kompetanse som kan bidra til utvikling og omstilling.

I tillegg til stortingsmeldingen om arbeidslivsrelevans, skal regjeringen legge frem kompetansereformen *Lære hele livet*, samt en stortingsmelding om internasjonal studentmobilitet som også vil berøre samarbeidet mellom høyere utdanning og arbeidsliv. Lånekassen viser i den forbindelse til våre høringsinnspill i disse prosessene.

### 3. Innspill fra Lånekassen

Lånekassens innspill knytter seg i hovedsak til spørsmålet om hovedutfordringene, og da særlig til hvordan omstillingene vi står overfor kan påvirke samfunnets kompetansebehov, som er spørsmål vi allerede jobber mye med i fm utvikling av studiestøtteordningene.

På generelt grunnlag støtter vi beskrivelsen av utfordringene. Samfunnet står i dag overfor utfordringer og muligheter på mange områder, blant annet relatert til klimaendringer, teknologiutvikling, demografisk utvikling og utfordringer med produktivitet og effektivitet.

Samfunnsutviklingen er avhengig av at disse trendene møtes med tilstrekkelig kompetanse i befolkningen.

I beskrivelsen av ambisjonen for stortingsmeldingen vises det til at både kvaliteten og relevansen i utdanningsoppleggene må styrkes. Lånekassen deler oppfatningen av at økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning vil være gunstig i møte med samfunnsendringene.

#### *Livslang læring*

Utdanning har flere målsetninger, hvorav ett viktig mål er å sikre nødvendig kompetanse til arbeidsmarkedet. Selv om hovedinntrykket er at det er godt samsvar mellom kompetansebehovet i arbeidslivet og den enkelte kandidat, viser for eksempel Produktivitetskommisjonens andre rapport (NOU 2016 7: 131), og arbeidsmarkedsundersøkelser fra Nav og NHO at det er mangel på riktig kompetanse, særlig innen tekniske og matematiske fag.

Et godt utdanningssystem vil bidra til å sikre god og arbeidsrelevant kompetanse for nyutdannede arbeidssøkere. Det er likevel viktig å understreke at behovet for oppdatert kompetanse i arbeidslivet ikke kan dekkes av nyutdannede alene. Det må også legges til rette for å sikre kompetanseutvikling og omstilling for personer som allerede deltar i arbeidslivet, jf. NOU 2019:12. En tettere kobling mellom utdanning og arbeidsliv vil også kunne bidra til å redusere graden av usikkerhet knyttet til behovet for en ny kompetansemodell der vi lærer hele livet - men jobber underveis<sup>1</sup>.

Lånekassen ser at en satsing på økt samspill med arbeidslivet vil kunne stille nye krav til utdanningsstøtteordningene. I den forbindelse er det viktig at arbeidet skjelner til forslag som allerede er fremmet i fm Livsoppholdsutvalget og NOU 2019:12.

#### *Manglende fullføring av studier*

I høringsbrevet pekes det på at det er et vedvarende problem at studenter ikke fullfører studiene. Lånekassen er enig i at dette er bekymringsfullt og at denne utfordringen bør utredes nærmere i stortingsmeldingen, for om mulig å heve kunnskapsnivået om de sammensatte årsakene som ligger bak at ikke flere studenter fullfører utdanning på normert tid. En OECD-rapport beskriver dette sammensatte bilde. I rapporten blir det vist til at det er en sammenheng mellom kjønn, alder, foreldres bakgrunn og gjennomføringsgrad. Mangelfull karriereveiledning, gratisprinsippet i høyere utdanning og et generelt godt arbeidsmarked, kan delvis forklare hvorfor andelen studenter som fullfører utdanningen ikke er høyere. Norge har generelt brukt finansielle virkemidler for å gi studenter og læresteder gode insentiver til at utdanning fullføres på normert tid, herunder virkemidler i utdanningsstøtteordningene. I utgangspunktet vil dette være et godt virkemiddel også i fremtiden, men det kan vise seg at det også vil være behov for flere virkemidler for at flere personer fullfører utdanningen raskere.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> NOU 2019: 12

<sup>2</sup> [https://read.oecd-ilibrary.org/education/benchmarking-higher-education-system-performance\\_be5514d7-en#page637](https://read.oecd-ilibrary.org/education/benchmarking-higher-education-system-performance_be5514d7-en#page637)

*Videre arbeid*

Lånekassen bidrar gjerne med våre vurderinger i det videre arbeidet med meldingen, når dette iverksettes konkret.

Med vennlig hilsen

Kristian Hegertun  
teamleder

Berit Hartviksen  
underdirektør